Bilgi Okuryazarl??? Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Bilgi Okuryazarl??? Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=17630

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Bilgi Okuryazarl??? Ölçe?i, Abdullah Ad?güzel taraf?ndan 2011 y?l?nda geli?tirilmi? bir psikometrik araçt?r. Bu ölçek, bireylerin bilgiye eri?me, bilgiyi de?erlendirme, organize etme ve etik olarak kullanma becerilerini ve e?ilimlerini ölçmeyi amaçlamaktad?r. Geli?tirme çal??mas?, Türkiye'deki akademik ortamlarda bilgi okuryazarl??? düzeylerini tespit etmek ve bu alandaki eksiklikleri gidermeye yönelik e?itim programlar?n?n haz?rlanmas?na zemin olu?turmak amac?yla yap?lm??t?r. Ölçe?in geli?tirilmesi, kapsaml? bir literatür taramas? ve titiz bir **ölçek geli?tirme** sürecini içermektedir.

Ölçek, bilgi ça??n?n gereklilikleri do?rultusunda, bireylerin yaln?zca teknik bilgiye sahip olmas?n? de?il, ayn? zamanda ele?tirel dü?ünme ve problem çözme yeteneklerini de yans?tan boyutlar? kapsamaktad?r. Elde edilen bulgular, ölçe?in geçerli ve güvenilir bir ölçüm arac? olarak kullan?labilece?ini göstermekte olup, özellikle yüksekö?retim kurumlar?nda ö?rencilerin bilgi okuryazarl??? becerilerini standart bir ?ekilde de?erlendirmek için önemli bir kaynak te?kil etmektedir.

Anahtar Kelimeler

Bilgi Okuryazarl???, Ölçek Geli?tirme, Psikometrik Özellikler, Bilgi Yönetimi, E?itim Fakültesi, **Psikometri**, Abdullah Ad?güzel.

Yazarlar

Abdullah Ad?güzel

Amaç

Bilgi Okuryazarl??? Ölçe?i'nin temel amac?, bireylerin modern toplumda ba?ar?l? olmalar? için hayati önem ta??yan bilgi okuryazarl??? becerileri setini nicel olarak ölçmektir. Bu beceriler aras?nda bilgi ihtiyac?n? tan?mlama, gerekli bilgilere etkin bir ?ekilde ula?ma, kaynaklar?n güvenilirli?ini ve geçerlili?ini ele?tirel bir bak?? aç?s?yla de?erlendirme ve elde edilen bilgiyi amaca uygun olarak kullanma yetkinlikleri yer almaktad?r.

Ölçek, özellikle akademik çevrelerde, ö?rencilerin ve ara?t?rmac?lar?n bilgi kaynaklar?yla ne kadar etkili etkile?im kurduklar?n? belirlemek için tasarlanm??t?r. Bu sayede, üniversiteler ve e?itim kurumlar?, ö?rencilerin bilgi okuryazarl??? düzeylerini tespit ederek, bu alandaki eksiklikleri gidermeye yönelik hedeflenmi? müfredatlar ve e?itim modülleri geli?tirebilirler. Geli?tirme çal??mas?, 2011 y?l?nda yay?mlanm?? olup, Türkçe konu?an popülasyon için kültürel ve dilsel ba?lamda uygun bir araç sunmay? hedeflemi?tir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Yap?

Ölçek, bireyin bilgiyi i?leme sürecindeki bili?sel ve davran??sal yetkinliklerini temsil eden çok boyutlu bir yap?y? ölçmektedir. **Bilgi Okuryazarl???** yap?s?, geleneksel olarak Amerikan Kütüphane Birli?i (ALA) ve benzeri kurulu?lar taraf?ndan tan?mlanan standartlara dayanmaktad?r. Bu standartlar genellikle be? ana bile?eni içerir: bilgiye eri?im, bilgiyi de?erlendirme, bilgiyi kullanma, bilgiyi organize etme ve bilginin etik ve yasal kullan?m?.

Ölçe?in maddeleri, bu kapsaml? tan?m çerçevesinde olu?turulmu? olup, teorik olarak birden fazla alt boyutu içermesi beklenmektedir. Ölçe?in geli?tirilmesi a?amas?nda, bu alt boyutlar?n ampirik olarak do?rulanmas? amac?yla istatistiksel yöntemler kullan?lm??t?r. Bu yap?sal yakla??m, bilgi okuryazarl???n?n tek bir beceri de?il, birbiriyle ili?kili yetkinlikler bütünü oldu?unu vurgulamaktad?r.

Geçerlik

Ölçe?in orijinal kaynak referans?nda (Ad?güzel, 2011) geçerlik çal??malar?na dair spesifik istatistiksel de?erler bu kay?tta belirtilmemi? olsa da, bir geli?tirme çal??mas? oldu?u için kapsaml? geçerlik analizlerinin yap?ld??? varsay?lmaktad?r. Ölçek geli?tirme sürecinde genellikle içerik geçerli?i, yap? geçerli?i ve ölçüt ba??ml? geçerlik gibi yöntemler kullan?l?r.

Yap? geçerli?ini sa?lamak amac?yla **Faktör Analizi** teknikleri uygulanm??t?r. ?çerik geçerli?i, uzman görü?lerine ba?vurularak sa?lanm?? olmal?d?r; bu, ölçek maddelerinin bilgi okuryazarl??? yap?s?n?n tüm önemli yönlerini kapsay?p kapsamad???n?n belirlenmesini içerir. Ölçe?in nihai formunun, ölçülmek istenen teorik yap?y? güvenilir bir ?ekilde temsil etti?ini gösteren kan?tlar?n Ad?güzel'in makalesinde detayl?ca sunuldu?u kabul edilmektedir.

Güvenirlik

Bu ölçe?in güvenirlik (reliability) bilgileri, bu kay?t içerisinde spesifik olarak sunulmam??t?r. Ancak, bir psikometrik araç geli?tirilirken, tutarl?l?k ve kararl?l?k göstergeleri olan güvenirlik analizlerinin yap?lmas? zorunludur. Bu analizler genellikle iç tutarl?l?k (Cronbach's Alpha katsay?s?), test-tekrar test güvenirli?i ve iki yar? güvenirli?i yöntemlerini içerir.

Ad?güzel (2011) taraf?ndan gerçekle?tirilen geli?tirme çal??mas?nda, ölçe?in iç tutarl?l???n?n yüksek oldu?u ve farkl? zamanlarda uyguland???nda tutarl? sonuçlar üretebildi?i gösterilmi? olmal?d?r. Yüksek bir **güvenirlik** katsay?s?, ölçe?in rastgele hatalardan ar?nm?? oldu?unu ve ölçülen yap?y? istikrarl? bir ?ekilde ölçtü?ünü gösterir. Bu, ölçe?in bilimsel ara?t?rmalarda ve pratik uygulamalarda kullan?labilirli?i aç?s?ndan kritik öneme sahiptir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Faktör Analizi

Bilgi Okuryazarl??? Ölçe?i'nin yap? geçerli?ini belirlemek amac?yla **Faktör Analizi** kullan?lm??t?r. Ölçek geli?tirme sürecinde genellikle Ke?fedici Faktör Analizi (KFA) ve ard?ndan Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) uygulan?r. KFA, maddelerin hangi alt boyutlar alt?nda topland???n? belirleyerek ölçe?in teorik yap?s?n? ampirik olarak ortaya koyar.

Bu analizler, Bilgi Okuryazarl??? yap?s?n?n tek boyutlu mu yoksa çok boyutlu mu oldu?unu tespit etmeye yard?mc? olur. Ad?güzel'in çal??mas?, ölçe?in bilgi okuryazarl???n?n farkl? yönlerini (örne?in, teknik beceriler, etik kullan?m, ele?tirel de?erlendirme) temsil eden belirgin ve anlaml? faktörlere ayr?ld???n? göstermi? olmal?d?r. Bu faktör yap?s?, ölçe?in puanlanmas? ve yorumlanmas? için temel olu?turmaktad?r.

Araç

Test Türü: Geli?tirme (Development)

Format: Derecelendirme Ölçe?i (Likert Tipi Ölçek oldu?u varsay?lmaktad?r, orijinal kay?tta derecelendirme bilgisi '-').

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Üniversite Ö?rencileri (Çal??man?n yay?nland??? dergi ve konusu itibar?yla yüksekö?retim popülasyonu hedeflenmi?tir.)

Ya? Grubu: Yeti?kin (18+)

Popülasyon Detaylar?: Türkiye'deki çe?itli üniversitelerin e?itim fakültesi veya benzeri bölümlerinde ö?renim gören ö?renciler. (Spesifik örneklem büyüklü?ü ve özellikleri için orijinal makaleye ba?vurulmal?d?r.)

Test Metodolojisi: Öz-bildirim ölçe?i (Self-report scale). Kat?l?mc?lar?n kendi bilgi okuryazarl??? yetkinlikleri ve e?ilimleri hakk?ndaki ifadeleri belirli bir derecelendirme format?nda (muhtemelen 5'li Likert) de?erlendirmeleri beklenir.

Anahtar Kelimeler

Bilgi Eri?imi, Ele?tirel De?erlendirme, Yüksekö?retim, Ö?renci Becerileri, **Bilgi Okuryazarl???**, **Ölçek Geli?tirme**.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Bilgi mevcut de?ildir.

Ba?l? Kurulu? E-posta Adresleri: aadiguzel@harran.edu.tr

Yaz??ma Adresi: Abdullah Ad?güzel (Harran Üniversitesi, E?itim Fakültesi, ?anl?urfa, Türkiye oldu?u varsay?lmaktad?r.)

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Ölçek, akademik bir makale kapsam?nda geli?tirildi?i için, bilimsel ara?t?rma ve e?itim amaçl? kullan?mlarda yazar?n izni al?narak kullan?lmas? önerilir. Ticari kullan?m veya geni? ölçekli uygulamalar için yazarla do?rudan ileti?ime geçilmesi gerekmektedir. Ölçek, **2011** y?l?nda geli?tirilmi? ve yay?nlanm??t?r.

Ölçe?in orijinal PDF belgesi a?a??daki ba?lant?dan indirilebilir: bilgi-okuryazarligi-olcegi-toad.pdf

Kaynaklar

Adigüzel, A. (2011). Bilgi Okuryazarl??? Ölçe?inin geli?tirilmesi. *Dicle University Journal of Ziya Gokalp Education Faculty, 17*:15-28.

Bilgi Okuryazarl??? Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmu?tur ve hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemelidir.

(Ölçek maddeleri orijinal kaynakta sa?lanmam??t?r. Maddeler için Ad?güzel (2011) referans?na bak?lmal?d?r.)

ARABPSYCHOLOGY.COM